

КУКУЛЕВ ПРОТИВ РАДИО „ВЕЛЕС“

СПОР ЗА НЕИСПЛАТЕНИ ПЛАТИ И ПРИДОНЕСИ¹

*Victus victori in expensis, condemnandus est.
Победениот во спорот треба да биде осуден
да му ги плати и трошоците на победникот!*

Работникот Александар Кукулев од Велес (сега 39 годишен) беше вработен во Јавното радио-дифузно претпријатие „Радио Велес“ со договор за работа на неопределено време од 2002 година – скоро четири години пред да настане конкретниот работен спор со неговиот работодавач. Инаку, претходно, тој дури 18 години беше ангажиран за извршување разни функции во Радиото – но, само преку договор за дело, без ниту ден платен стаж.

Во оваа радио станица, во која имаше сè на сè околу 15-на вработени – според систематизацијата на работните места тој, барем формално, ја извршуваше функцијата *монтажер на звук*, иако пропратно беше распределуван и на други работни задачи – првенствено како *новинар* и *водител* на снимени емисии, прилози и реклами, како и програма во живо.

Материјалните и просторни услови за работа беа сосем коректни – иако, гледано од техничко-технолошки аспект, би можело да најдеме и одредени недоследности на опремата со која тогаш располагаше ЈРДП Радио „Велес“. Битен е и податокот дека во рамки на радио станицата имаше основано *синдикат на ниво на работодавач*, во кој работниците уплатуваа месечна членарина – а кој беше член на гранскиот ГИФИХ (кој, пак, делува во рамки на ССМ).

И сè беше во ред до крајот на 2004-та, кога се очекуваше да се донесе новиот Закон за радиодифузна дејност (2005) со кој требаше да се реши прашањето за статусот на т.н. *локални радиодифузери* во Р. Македонија. Значи, од следната 2005 година платите на вработените во Радио „Велес“ почнаа перманентно и редовно да доцнат – бидејќи секнаа неговите законски извори на финансирање. На почетокот ова, колку-толку, беше ублажено и компензирано со давање на, во тоа време, популарните „**бонови**“ на работниците – со кои тие можеа да пазаруваат во локалните продавници и маркети на познати фирми од градот, со коишто директорот имаше личен, пријателски или деловен, однос. Но, како што одминувааше времето и овие бонови прекратија.²

Поради отворената можност за *приватизација* на оваа јавна радиодифузна единица од страна на еден, во тоа време, моќен локален бизнисмен – вработените, преку нивниот синдикат, започнуваат преговори за трансформација на радиото од јавно во приватно. Но, овие обиди завршуваат безуспешно – по што кризата на ова претпријатие се продлабочува, а со тоа и агонијата на тамошните вработени чијашто егзистенција, нивна и на членовите на нивните потесни семејства кои ги издржуваат, е доведена во прашање.

По ова, откако Кукулев увидува дека работите не се движат во посакуваната насока кон нивно подобрување и ситуацијата станува прилично усложнета и алармантна – се решава, директно, по судски пат да си ги заштити своите работнички права, без да се обрати до Трудовата инспекција. Тој прво, со управата на радиото, се обидува спорот да го реши *спогодбено* – вонсудски и со мирни средства. Но, откако не успева во тоа, и откако пропаѓаат и обидите да ги убеди останатите вработени да покренат колективна тужба – тој, кон крајот на 2006 година, одлучува индивидуално да поднесе тужба за иницирање на судска, граѓанска (парнична) постапка и да поведе *работен спор*.

По ова, работодавачот – иако претходно е информиран за ваквиот потег кој би следувал – сепак, беше видно изненаден кога судскиот курир му достави примерок од тужбата, заедно со поканата за подготвително рочиште. Потоа следуваат и „вообичаените“ *реперкусии за тужителот* кој, нели „се дрзнал“ своите

законски права да ги бара преку суд: тој е викан на разговор „во четири очи“ од страна на своите претпоставени, со цел да му се изврши притисок да ја повлече тужбата; потоа, откако овие заплашувања на надредените не вродија со плод, тој е шиканиран како „нелојален предавник на фирмата“ и повеќе не му се давани никакви дополнителни ангажмани, коишто претходно вообичаено ги извршуваше и сл.

Во судскиот процес пред Основниот суд – Велес, Кукулев побара стручна правна помош, т.е. си ангажираше свој *полномошник-адвокат* (Б. Ангелова), која понатаму го застапува во сите фази и дејствија на постапката. Одржани се вкупно четири *рочишта* за главна расправа, а целата судската постапка – до нејзината правосилност од декември 2007 – *траеше* околу една година. Парничните **трошоци** на спорот во оваа правна работа – судски, адвокатски и странкарски – изнесуваа вкупно 36.870 МКД (605 ЕУР) и паднаа на терет на тужениот.³

Бидејќи тужениот работодавач не ги оспори пријавените побарувања на својот работник – следуваше судскиот совет (во состав од судијката Л. Тодорова – претседател и судиите-поротници Е. З. Тосева и А. Петрова – членови), по одржаното **советување и гласање**,⁴ во ноември 2007, да донесе позитивна *пресуда врз основа на признание* со којашто го усвои тужбеното барање на тужителот и го задолжи работодавачот – по основ на *надомест на претрпена материјална штета* – да му исплати:

а) 16 неисплатени *плати* [за периодот од јули 2005 до октомври 2006] во единечен износ од 7.866 МКД – или вкупно, по овој основ, сума од 125.856 МКД (о. 2.065 ЕУР); и

б) 16 неисплатени *придонеси* во ФПИОМ, за истиот период, во вкупен износ од 47.209 МКД (775 ЕУР).

Жалбена постапка до повисокиот, второстепен Апелационен суд – Скопје немаше, но спроведувањето на веќе правосилната и извршна пресуда, наместо доброволно, беше *присилно* т.е. беше извршено преку извршител (Б. Пљаков), согласно тогаш веќе новиот *Закон за извршување* (2005). Како извршно средство, поради празната и блокирана сметка на Радиото, се користеше **попис и проценка на имот** со *заплена на движни ствари [res mobiles]*.⁵ Но, тука симптоматично е тоа што тогашниот претседател на

велешкиот суд (Ш. Адеми) го усвои приговорот на тужениот дека миксетата, како дел од опремата, е суштински потребна за извршување на неговата работа т.е. „за понатамошно одржување на работниот минимум“, иако радиото воопшто не работеше, а немаше ни изгледи дека ќе се рестартира – па ја издвои од пописниот имот кој беше предмет за принудно извршување, иако токму оваа скапа миксета најмногу ќе му помогнеше на тужителот за неговата идна професија [всушност, тој отвори своја приватна маркетинг агенција]. По ова, Кукулев – од инвентарот кој остана во просториите на Радиото – успеа да си наплати само 90.000 МКД (1.500 ЕУР), што горе-долу е само ½ од вкупниот досуден долг!?

По целокупното окончување на спорот Кукулев, барем формално-правно, *остана да работи* во Радиото уште околу две години – иако тој, впрочем како и сите вработени во локалните радиодифузери, не одеше на работа и не земаше плата – бидејќи *de facto* локалните радио и ТВ станици беа затворени и воопшто не работеа! Конечното решавање на правниот статус на овие „проблематични“ радиодифузери се случи дури на крајот на 2010 – од кога, правно гледано, тамошните работници повеќе не се водеа како вработени, туку беа одјавени од списокот на АВРМ и пријавени, односно внесени, во евиденцијата на невработени лица.

Примерот на Кукулев е за одбележување затоа што подоцна тој **делуваше инспиративно и за другите вработени во неговото претпријатие** – кои го следеа неговиот храбар потег и, исто така, поднесоа тужби против Радиото!

Кукулев, кој досега има учествувало и во неколку работнички штрајкови, решително изјавува дека **и во иднина повторно би тужел** за да си оствари некое свое право од работен однос – во случај тоа, евентуално, да му биде повредено.

1. Интервјуто е водено од страна на Димитар Апасиев, на 5.II.2011, во Велес. Архивскиот број под кои е заведен предметот во Основниот суд – Велес е: П.бр. 940/06.

2. Главата VIII на ЗРО носи наслов „Плаќање на работата“. Кај начинот т.е. видот на исплата, се вели дека работникот има *право*

на *заработувачка* [плата] – согласно со закон, колективен договор и договор за вработување. Плаќањето на работата, по договорот за вработување, мора да биде секогаш во *парична форма* (чл. 105, ст.1-2 од ЗРО). Кај нас постои и посебен закон за оваа област: *Закон за исплата на платите во Република Македонија* (1994). Според обата наведени закони плаќањето на работниците со „бонови“ е нелегално по секој основ!

3. На оваа мошне сензитивна проблематика и е посветена посебна Глава XI во нашиот ЗПП [„Трошоци на постапката“ – чл. 145 – чл. 169]. *Парничните трошоци* ги сочинуваат издатоците направени во текот или по повод на постапката, а тие ја опфаќаат и наградата на противничкиот адвокат, како и на другите лица на кои законот им признава такво право. Наградата и другите трошоци на адвокатите се одмеруваат според *тарифата за надоместок* на трошоците на адвокатите (чл. 145 и чл. 149, ст.2 од ЗПП). Секоја странка, претходно, сама ги поднесува трошоците што ги предизвикала со своето дејствие (чл. 146, ст.1 од ЗПП). Странката која во целост ќе ја загуби парницата е должна, на противната странка и на нејзиниот замешувач, да им ги надомести трошоците (чл. 148, ст.1 од ЗПП). Странката е должна, независно од исходот на парницата, да и ги надомести на противната странка трошоците што ги предизвикала по своја вина или случај што и се случил нејзе (чл. 150, ст.1 од ЗПП). За надоместок на трошоците одлучува судот на определено *барање од странката* – без расправање. Странката е должна, во барањето, определено да ги наведе трошоците за кои бара надоместок (чл. 158, ст.1-2 од ЗПП). При одлучувањето за тоа кои трошоци ќе и се надоместат на странката судот ќе ги земе предвид само оние трошоци што биле потребни за водење на парницата. А за тоа кои трошоци биле потребни, како и за висината на трошоците одлучува судот – оценувајќи ги грижливо сите околности (чл. 149, ст.2 од ЗПП). Одлуката за трошоците која е внесена во пресудата се смета за *решение* (чл. 121, ст.5 од ЗПП).

4. Одлуките на советот се донесуваат по *советувањето со гласање*. Во просторијата во која се врши советување и гласање можат да бидат присутни само членовите на советот и записничарот. Кога треба да се донесе одлука за поедноставни прашања, советот може да донесе одлука и на самото заседание (чл. 122, ЗПП). Претседателот на советот раководи со советувањето и гласањето и гласа последен. Тој се грижи сите прашања да се разгледаат сестрано и наполно. За

секоја одлука на советот е потребно *мнозинство на гласовите*. Членовите на советот не можат да одбијат да гласаат за прашања што ќе ги постави претседателот на советот. Членот на советот што, при гласањето за некое поранешно прашање, останал во малцинство – не може да се воздржи од гласање за прашање за кое подоцна треба да се одлучи. Ако во поглед на одделни прашања за кои се одлучува се поделат гласовите на повеќе различни мислења, така што ниту едно од нив нема мнозинство, прашањата ќе се разделат и гласањето ќе се повторува сè додека не се постигне мнозинство. Ако во поглед на висината на паричниот износ или количеството [ствари] се поделат гласовите на повеќе од две мислења, повторно ќе се разгледаат причините за секое мислење, па ако и по тоа не може да се постигне мнозинство, гласовите дадени за најголемиот паричен износ или количество ќе им се додадат на гласовите дадени за најблискиот помал паричен износ или количество, додека не се постигне мнозинство (чл. 123, ЗПП). Пред одлучувањето за главната работа судот одлучува дали е потребно да се дополни постапката, како и за други претходни прашања. Ако при решавањето за главната работа треба да се одлучи за повеќе барања, ќе се гласа за секое барање одделно (чл. 124, ЗПП). За советувањето и гласањето се составува *посебен записник*. Ако кај повисокиот суд, во постапката по правниот лек, одлуката е донесена едногласно – нема да се состави записник, туку на оригиналот на одлуката ќе се состави *забелешка* за советувањето и гласањето. Записникот за советувањето и гласањето го содржи текот на гласањето и одлуката што е донесена. Издвоените мислења се приклучуваат кон записникот за советувањето и гласањето ако не се внесени во самиот записник. Записникот, односно белешката за гласањето, ја потпишуваат сите членови на советот и записничарот. Записникот за советувањето и гласањето ќе се затвори во посебна обвивка. Овој записник може да го разгледа само повисокиот суд кога решава по правен лек, и во тој случај записникот повторно ќе се затвори во посебна обвивка и на обвивката ќе се назначи дека записникот е разгледан (чл. 120, ЗПП).

5. Разделот три од овој Закон носи наслов: *Извршување заради наплата на парично побарување – и во Главата XII [„Извршување врз подвижни предмети“]* се предвидени *извршните дејствија*: попис, процена, пленидба, продажба на стварите и намирување на доверителот (чл. 85, ЗИ).